

Lapszámunkat
KISS MÁRTA
festményeivel illusztráltuk.

A művésznőről az 5. oldalon olvashatnak.

**Böszörményi
Zoltán**
Majorana lépeget

Hajtsd el illúzióktól
terhes magányod!
Rád nevet a gyerek az almafa alól,
s te megáldod.
Fáradtan szédül az éj karjaiba,
a test.
Forgasd csak, nézgesd,
mindhiába bújt bőrbbe a lélek,
kilúgozzák onnan az évek.
A szenvedéstől mentes lét
másról mesél,
mint az emlékezés,
nem lát, nem hall,
csak feszeng,
tágítja a diadal-mérgezett
tér-eget.
A gondolat tárgyai
megannyi csillogás,
felnevelni kéne már bennünk
mi örök égi más.

– 2001 óta figyelem, mit csinálsz, ebben az évben jelent meg a *Friss irodalmi húsook, a Sárkányfű, ahol korábban a prózát szerkesztetted, csak később, az egyre gyakrabban felbukkanó, „ez a fiatal író, az is, amaz is sárkányfüves“* ragadványjelző idején tűnik fel. Két év fiatal kortársak szerkesztőjeként, ez azt jelenti, hogy huszonöt évestől harmincötig valamennyi pályatársadat ismered a kezdetektől?

– Hát, ha nem is mindet, de sokat. A Sárkányfű szerkesztősége az Aloé Café nevű kocsmá volt, hetente egyszer ott gyűltünk össze. Megfordult ott Peer, Térey, Hazai, Kemény, Király Levente (aki a versszerkesztő volt), Varró Dani, Maros András, Szálinger Balázs stb. Akkor talán még hittünk abban, hogy az irodalom csapatjáték, hogy „kell egy csapat“. Aztán rájöttünk, hogy ez illúzió. És mindenki ment a maga dolgára. Én is. Egyik-másik barátság megmaradt, de mindenkiből magányos bozótharcos lett. És azt hiszem, hogy ez így normális.

– Közben két éven át a *Magyar Konyha. Hogyan lehet egy Magyar Konyha nevű laphoz elszegődni? 1998-ban megjelenik az első köteted, nyilván prózát akarsz írni, nyilván nincs szakács- vagy ez irányú képzettséged, miképpen alakult, főmunkatárs és rovatvezető egy gasztronómiai lapnál?*

Irodalmi Jelen

VIII. évfolyam
98. szám
2009. december

Örökös munkatársak:
Faludy György, Méhes György

**Elég nagy a pofám,
öntörvényű vagyok**

CSERNA-SZABÓ ANDRÁS, Szentes, 1974. március 9. Író.
Kötetei: Fél négy (Magvető, 1998.); Fél hét (Magvető, 2001.); Félelem és reszketés Nagyhályogon (Magvető, 2003.); Levin körút – hasnovellák, gasztroesszék (Ulpius-Ház, 2004.); Jaj a legyőzötteknek, avagy süssünk-főzzünk másnaposan (A macskajaj regénye 52 recepttel) – Darida Benedekkel közösen (Alexandra, 2007.); Puszbolt (Magvető, 2008.).
Most jelent meg a *Mérgezett hajtúk – esszék* (Magvető, 2009.) című kötete, erről kérdeztük.

– Nincs szakács képzettségem, bár kis ideig jártam a legendás Unger Károly (akkor a Szakácsszövetség elnöke volt, varázslatos figura) óráira. De nem vagyok szakács természetesen.

Honlapunkról ajánljuk

Nagy Bandó András
verses jókívánságai
2009. karácsonyán

HOZTA, NEM VITTE –
beszélgetés Csányi
Vilmossal

Gömöri György:
Betelehem

Interjú Danyi Zoltánnal –
filmfelvétel

Rác Boglárka versei

Onagy Zoltán:
Fekete ország,
fekete fenyő

Évszakok (In memoriam
Joseph Haydn, Felix
Mendelssohn-Bartholdy
és Radnóti Miklós)

Karafiáth Orsolya
elmondja három versét –
hangosvers

Csak a hiány, amit talál –
Vincze Ildikó kritikája
Gerevich András Barátok
című verseskötetéről

A likból lett leány – Hargitai
Ildikóval Szántai Edina be-
szélget

Buddha szomorú? – Három
éve ment el Lázár Ervin

Stefikaláka

Túlvilágkalauz stopposoknak
– Megjelent a Tibeti Halot-
taskönyv új fordítása – Vil-
láminterjú Agócs Tamással
és Kelényi Bélával

Hetvenöt év, nyolcvan kötet –
beszélgetés
Kabdebó Tamással

START-pisztoly I. – Farkas
Lilla három verse

Aki először belenyal, avagy
Teréz-e vagy?

Egy másik Zelk Zoltán

Gömöri György: Gondola-
tok Ortutay naplójáról

A siralmasság minden mai
publicisztika része – beszél-
getés Urbán Péterrel

tesen. Író vagyok, aki foglalkozik gasztrófiával is. Nem mellékesen háziember és apa is vagyok, tehát a főzés a napi rutinomhoz tartozik. A Magyar Konyhához kerülésem amolyan Rokonok-szerű sztori. Konkrétan a nagybátyám lett a főszerkesztő és keresett egy fiatal, írni tudó munkatársat, aki szerkeszt, interjút készít, recepteket jegyez le és a többi. Három évet töltöttem el ott, és azóta is szoros a viszonyom a gasztronómiával. Lassan 8-10 éve írok rendszeresen étteremkritikákat, főként a Gustónak, ami talán a legrangosabb lap a piacon (hogy mást ne mondjak, ide írja gasztrófiái sorozatát Vánca István). És hát irodalmi munkáim sem mentesek a kulináriától, a Levin körút c. könyvemben hasnovellák és gasztroesszék vannak, Darida Benedekkel megírtuk a másnaposság történetét (52 recepttel), és az új könyvemben, a Mérgezett hajtúkban is van gasztronómia vastagon (pl. esszé a lecsóról, portré Inyestesterről, eszmefuttatás a kannibalizmusról). Tehát jogos, ha levesírónak csúfolnak.

(Folytatása a 6. oldalon)

ONAGY ZOLTÁN

www.irodalmijelen.hu

Essett az eső, amikor a New-York-i LaGuardián landolt. Torontóból érkezett üzleti tárgyalásra. Több mint két órát késett a gép. A biztonságiak gubancot találtak valamelyik utas poggyászában. Mire megkezdődött a véget nem érő cirkusz. Néhány fekete csuklyás, géppisztollyal felfegyverzett smasszer szállta meg a területet, ahol kétségbeesve álldogált, s a nyugalomról, békéről szeretett volna álmodozni. Lezárták az ellenőrző pontot. Olyan erélyesen és megrögzötten tették a dolgukat, akaratlanul is átvillant rajta, akövetkező pillanatban mindnyájukat arccal a falnak, terpezállásba fogják kényszeríteni, s arra kötelezik, hogy kezüket a fejük fölé emeljék, míg ők egyenként sorra mindenkit megmotoznak.

Mellette hatvan év körüli, erősen kopaszodó, jólöltözött férfi lábáról a másikra helyezte súlyát. Láthatóan izgatott volt. Tekintete ide-oda repdesett.

Mivel az elmúlt évben több, a mostanihoz hasonló esetet élt át, nem találta furcsának, ami a szeme előtt zajlik, sőt, inkább mulatságosnak. Egyetlen dolog zavarta: az, hogy most már biztosan elkésett a megbeszélte találkozóról. Bár óvatosságból rendszerint minimum háromórányi időt hagyott a landolás és a randevú között, ez alkalommal – maga sem tudta, miért – csak kettő és felet.

Miközben egykedvűen szemlélte, mi történik körülöttük, mentő gondolatok rohanták meg. Azzal érvelt, Torontó és New-York között mindössze egyórányi a repülőút, ráadásul ilyenkor, ősz elején még havazás sem várható, szélorkánokra sem igen van példa. Erre a meglepetésre nem számított. Pedig amióta a manhattani ikertornyokat a terroristák utasszállító repülővel megtámadták, majd mások, még be nem bizonyítottan, előre megszervezett demolíciós eljárással felrobbantották és földig rombolták, igenis számíthatnak a mostanihoz hasonló pánikot és félelmet keltő epizódokra.

Azon kapta magát, hogy a mellette álló úriember gyanakvoan fixírozza. Első pillanatban átfutott rajta, biztosan azért, mert nem látott rémületet az arcán, s ezt furcsának találta. Feléje fordult, s mosolyt erőltetett.

– Ez már a harmadik ilyen eset idén – próbált magyarázkodni. Ekkor vette észre, hogy a másik már a kijelentését is helytelennek találja. – Higgyen nekem – mondta határozottan, s névjegyet vett elő a belső zsebéből. – Üzletember vagyok, sokat utazom – toldotta meg nyomatékkal. – Gyárain vannak, ma éppen a New-York-i partneremhez igyekszem – magyarázkodott.

A kopaszodó úr tétova mozdulattal nyúlt a kártya után. Hosszasan tanulmányozta. A férfit kissé nyugtalanította ez, el sem tudta képzelni, mi a jóserencsét lehet ennyi ideig fűrészni egy névlepon.

Böszörményi Zoltán Randevű

De az öregúr nem tágitott, továbbra is merő figyelemmel vizsgálta a papírra nyomtatott szöveget.

Már-már elvesztette a türelmét, amikor egyszer csak felragyogott az arca.

– Most már tudom, honnan ismerem a termékeit. A fiam hónapokkal ezelőtt lámpát rendelt önöktől. Hús darabot azonnal beállítottunk a laborunk tesztstandjára. Különleges eljárással öregítettük őket.

– No és? – kérdezte a türelmetlenségtől kissé hangosabban.

– Tökéletesek. Majdnem tökéletesek. Ilyet el sem hittem volna, ha nem magam végzem a tesztek – ismételte, miközben közelebb hajolt, hogy jobban szemügyre vegye az ismeretlent.

– Melyik típusról beszél? –

lépett most már közelebb hozzá.

– A 250 Wattos higanylámpáról.

– Ja – mondta legyintve. – Nem nagy kunszt. Félautomata gépen szereljük az égőtestet. A második lapítás előtt a lányok be tudják állítani az anód és a katód közötti távolságot. Plusz-mínusz egy milliméter eltéréssel – toldotta meg a férfit.

– Gondoltam, hogy valami egyszerű magyarázata van ennek, de nem jöttem rá, hogy mi – csillant meg egy fényesebb beszélgetőtársaságban.

Abba kellett hagyni az eszmezerét, mert végül is falhoz állították őket a fekete maszkot viselő smasszerek.

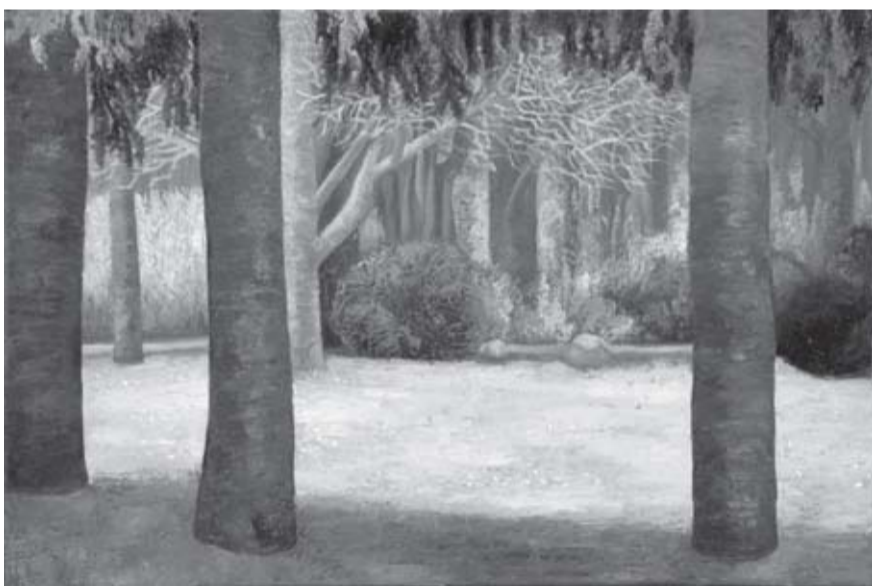
Miközben kezük a fejük felett remegett, a férfi az örege sandított. Láthatóan nyugodtan, magába feledkezve támasztotta a falat.

A férfi arra gondolt, mennyire örült, amikor megjött a hír, hogy a leningrádi hidakat a lámpáival világították ki. Beüzemeltek mínusz negyvenöt fokban hidegben is. Azonnal tudta, hogy miért az ő lámpáit. A többiek teljesen automatizált sorokon gyártották az égőtestet, azokon nem lehetett azt a plusz-mínusz egy milliméternyi távolságot betartani.

Másfél óra múlva a smasszerek közül valamelyik rájött, hogy a gyanús csomagban otthon főzött szilvalekvár volt. Majdnem elvitték a poggyászt az időközben odavezényelt robottal, hogy felrobbantsák, mikor az egyik csomagszűrő technikusnak eszébe jutott, hetekkel ezelőtt látott már a mostanihoz hasonló képet, s az akkori gyanúsított egy nagyon idős hölgy volt, aki San Franciscóba akart az unokájának Erdélyből szilvaizt vinni.

A férfi az öregurat újra csak – miután kétórás késéssel landoltak – messziről látta. Bár tudta, hogy el fogja késni a randevút, mégis a kijárat felé szaladt, hogy az első között ülhesen taxiba.

Ha akkor tudja, hogy akiért szalad, élete legnagyobb anyagi veszteségét és lelki fájalmát okozza, akkor lelassítja lépteit, vagy egyszerűen el sem hagyja a repülőteret, a következő géppel visszatér Torontóba.

Az angolok nagy romantikus költője, a tüdőbaj által élete virágában elragadott John Keats egy ideig London szélén, a Hampstead-i őspark mellett lakott, gyógyulást remélve a jó levegőtől és a házatól nem messze lévő gyógyforrás vizétől. De állapota egyre romlott, s mivel orvostudornak készült, tehát tisztában volt betegségének súlyosságával, a ködös Albionból Rómába költözött, ott már azonban csak rövid időt szabott ki számára a sors.

A brit főváros régóta alaposan túlnőtt ezen a hajdani peremkerületén, a Hampstead negyedet a metró is közelebb hozta a központhoz. A kellemes eleganciával berendezett, egyemeletes kis ház pedig immár múzeum, és a lejtős utcácska a költő nevével viseli. A Keats House szalonjában hetente tart estét egy irodalmi társaság, és a minap az érdeklődők Len Rix műfordítót jöttek el meghallgatni, aki arról beszélt, hogy miként ismerkedett meg Szerb Antal írásművészetével, és hogyan fordítja le sorra egymás után a tragikus körülmények között, náci munkatáborban meghalt író alkotásait.

Len Rix tanárember, behatóan érdeklik más népek nyelvei. Valahol, talán éppen Manchesterben, magyarokat hallott egymás között beszélgetni. Milyen érdekes, különös ritmusú, egyéni fonetikájú nyelv! – gondolta. Szerzett egy magyar regényt, és elhatározta, hogy gondos szótárzás útján abból fog megtanulni magyarul. Az nem aggasztotta, hogy nyelvünknek

Sárközi Mátyás Szerb Antalról Keats házában

igen bonyolult nyelvtana van, mert a nyelvtani szerkezetek különösen érdekesek számára, szinte úgy tekint rájuk, mint matematikusok egy-egy megoldandó egyenletre. A szavak és kifejezések árnyalatossága épp úgy rabul ejtette, mint a regény, amit a nyelvtanuláshoz megvásárolt, Szerb Antal könyve, az Utas és holdvilág. Mennyire szellemes, mennyire angolos és mégis európai!

Szerb Antal fiatalon egy éven át időzött Londonban, éppen azokban az időkben, amikor jó formában leledzett az angol irodalom, Aldous Huxley és Evelyn Waugh voltak a sikeres szerzők. Könnyeden intellektuális stílusuk és gondolkodásmódjuk meghihlette Szerb Antalt. Az Utas és holdvilág mese-szövege, előadásmódja igencsak angolos, a magyar író pedig még odáig is elmerészkedett, hogy parodizálja az angol P. G.

IANCU LAURA

óda

talán egyszer megkegyelmez
a légzés a szó az ölelés
hogy minden este várni kényszerült
tudván az ajtón nem nyílik rés

talán a tél fehérje
leszáll az éhes partra
félbemaradt leveled a délutáni kávéd
hajón vontatja oda

talán a vällig érő hó
jéghátamra fagyott holnapom

talán a néma harangszó
lélekvivő utakon

későre jár

a fákról már a pikkely hull
s a törmelékre köd
vacog az ég s a szívre
fagyott rönk
lassan a másvilágra lők

egy talált szög
maradt a világ

gyász

(Raymond Chandler visszhangra)

rossz napja van az istennek
s az isten napja hosszú

beteg s ha beteg hát beteg akkor
kezében is a batyu

térdem van és van kezem
meghajlok összecsuklom
mint kivert kutya: életem
szájpadlásra kulcsolom

Wodehouse-ot. A regény iránti lelkesedés készítette Rixet, hogy elkészítse angol fordítását.

Az idegen nyelvből átültetett vers vagy próza sikerének, zavartalan befogadhatóságának alaptörvénye, hogy az olvasó nyelvén legyen stiláris szempontból minél meggyőzőbb. Manapság örülhetünk, hogy jó tollú műfordítók veszik kezelésbe irodalmunk legjobb alkotásait, akár második generációs magyar származásúak, akár valamilyen okból irántunk érdeklődő írástudók. Len Rix is ezek közé tartozik, tehát mulhatatlan érdemei vannak abban, hogy Szerb Antal prózáját megismerheti az angolul olvasók sok százezres tábora is. Az Utas és holdvilág angol fordításban komoly kritikai sikert aratott. A külföldi szerzők bemutatására szakosodott, legutóbb Stefan Zweig-, Arthur Schnitzler- és Paul Morand-műveket kibocsátó, londoni Pushkin Press (aminek oroszokhoz nincs köze) örömmel jelentette most meg Rix fordításában Szerb Antal újabb könyvét, A királynő nyakláncát, amely nem szigorú műfaji értelemben vett történelmi regény Marie Antoinette koráról, hanem művelt és merész írói csapongás a téma körül. Elárulja Szerb rokonszenvét főhőse iránt.

A szép kiállítású könyv immár ott díszleg a londoni könyvesboltok kirakatában, s Len Rix (aki egyébként Szabó Magda Az ajtó című regényének is fordítója volt) folytathatja a munkát, Szerb Antal novelláiból állít össze füzetet a Pushkin Press számára.

BORBÉLY SZILÁRD

Valami alkalmi

Weber Kristóf 50. születésnapján

Személytelen voltál, mint a többi...

Petri György

Mint amikor a színészklubból figyeltük
amely akkor még nem volt gagyibolt
az éjjeli utca kivilágított eseménytelenségét
amely a színházra emlékeztetett
annál is inkább mivel épp egy színház volt
a kávéházi ablak háttérének díszlete
az előtér pedig a kilencvenes évek
annak is a serclije

amikor már látszott, hogy
végleg elfogyott a szegényes tartalék
egy újabb felvonáshoz
hogy már invenció sincs a megújításhoz
másként szólva már fingjuk sincs az illetékteleneknek
mit is kéne kezdeni ezzel a harmadosztályú országgal
a félrepisilt klotyójú múlt
leszáradt barna rétegeivel
a csempén

a sokadszor ismételt híreket
hang nélkül néztük
a közveszélyes arccat nyilatkozni
a gyűlölet fészkeit ráncaikba mélyedve
a kopott és megkásásodott klubban
amelybe a színészek immár jobbára
csak a premier után tértek be

pedig nemrég a nemzet bálványai figyelték
innen a párttitkárok és besúgók
eltitkolt gyilkosságait
(ma sincs másként,
sejtetik a tíz év utáni ismerős hírek)
amelyeknek nyomát a városi rendőrkapitány
személyesen tüntette el
mint most az új demokráciának nevezett
harmadik köztársaság
össznépi vonaglásának kifáradásán

volt abban valami valószerűtlen
ahogy a mobilba írtál bele verseket
mert az alvás- és pihenésképpen testet az elme
még most sem követhette
az aszketikus hiperaktivitás miatt
amely gyerekkorod óta gyötri
a valószerűtlenül magasan imbolygó
testrészek disszonáns harmóniáját

ahogy agyszövegeteidet
a zene szelleme éles és elviselhetetlen túi
mint a bakelit lemezre ráhajló
merev mozgású kar
halkan ránduló kattánása
aztán a néma sávon futó hangszedő
hirtelen irányváltotatással ráfordul
a spirálisan barázdált körökre
karcolja újra körbe körbejárva
elő a belepréselt zenét
ez maga fényt vetett az időre

ahogy az élet
a történelem alkalmazott zenéje
hasonlóan a színházi darab esetlegességéhez
a szó a színpadon és közben a zene
az előadás láthatatlan eleme
amely védekezésképpen zenét ír
és a test fájdalmával tompítja
a szellem érzékenységét
amely kísérőzenét írt a darabhoz

miközben zajlik a rendszertelen
váltás a magasabb fordulatszám
helyett alacsonyabbra
a színpadon lévő testek
mint agytalanított zombik
utasítás szerint jönnek-mennek
sírnak ájulnak és árulnak el míg szeretnek
állni a reflektorfényben
a hiúság és az önhittség méla
pillanatait nehezen viselik
el itt a színészklubban
ahol még tovább játszanak órákkal
a premier után

nézted ítékezés nélkül mindezt
a megbocsáthatatlan múlt időt
te akinek problémát okoz a hang
amely rendezetlen és szépség nélkül való

ízek színek és testek nélkül
a szépség morális zsákutca
mondta volna
mert a morálra csak politikusok
esküsznek ebben az országban
és a múlt halottas házai
a kőszínházak

mert akinek problémát
jelent hogy a beszéd mellébeszélés
a történelem mellé de a zene
az időbeliség tiszta képlete
vagyis valódi történetem
amelyet nem lehet elmondani
sem meghamisítani
akkor sem ha szebb múltat
kívánunk kellene

így rakták ki a házakból az éjszakát
mint a megtelt kukákat
amikor néztük egy halott ország
halott kisvárosának
halott utcáját
már aludtak tetszhalott lakói
kiterült és kiterített testek
házaikban
és az utcákon az eldobált hajléktalanok
horkolása szuszogása morgása
újságpapírban zörgő álmuk
a zene nélküli jövő
személytelen jelene.

NOVÁK VALENTIN

Bp-i morze

tititi titkos hely tititi
terem-e városmély terein
van-e az árkádok falain
akad-e függőgang zugain

tititi búvóhely tititi
ligeti ősfáknál ha lelem
hunyadi művár-úr neveti
kicsahol árnyékból ölebe

fák árnyán kicsi pad lány vár rám
hajdan tó leheli staccaton
tűzkeblű citere megpendül
zuglóban fejemet ráhajtom

rakpartunk lehet-e titkos hely
éjfénycsík cölöpök ingatják
csorbult szép köveken áthajlok
és by night B city ránk pillog

tititi titkos hely tititi
budai kiskocsmám se titok
tucata spriccet ott megiszok
hiszed-e szénsavgömbbe bujok

tititi titkos hely't keresek
ahova tátátá mehetek
kirakat emberként köruton
tititi titkos hely lebukom...

Égei csata

Itt forr, pezseg jó forma-dalom. Beleng
egy spondeusz rá jambusz... Üzen Zeusz.
Mind jó, ahogy vers-dogma kéri...
Lábcusufolón a kolón tolakszik...

Most hogy van ez? Lábatlan odém topog?
Rá szirtakit bong földközi dob. Puhog
germán turisták talpa. Dönget
ógörög ütemözönre Siegfrid...

Dob döng, dobog... Vén dór-danaó danász
víg búzukit penget, s úzi most a nász.
Brünhilda táncból kacsint csalón,
vár „erotévome“ teúton lány...

És tejszinú éj ködlik a nő szemén,
és Mars-vörösben már feketéll duett,
és hús homok bőrükre ráül,
és krater-öblü ölek vihanca

sejlik tavernát retzina mámorán
átúszni vágó márka-lovag (Zigie)
bortól opálos látkörébe.
Nincs se görög, se viking köd az, mi

hoz gyors machínát ex-neje csók-csatás
kedvét beburkolná... Duel'um közelg.
Walholl' s Olimp' – Wótan Zeusszal –
égei módu birokra kel ma...

Brünhilda sikkant, Mavrosz anyáz: ...
Germán lovag hellén kelevézt aláz.
Siegfridnek öklét (búzogány lett)
búzuki húrja emészti fel most...

Daktil (középső) csúfot üzen, mutat...
(Bukfenc a ritmusban.) De vajon lesz-e
örök barátság kólon és vers-
láb – görög és teuton közötti?

Gömöri György

Nyáreste Sirmionében

„Ha majd elindulsz Ithaka felé,
válaszd hozzá a leghosszabb utat“
Kavafisz

Már túl az emberélet szebb felén de útban messzi Ithaka felé megálltunk egyszer fenn a Garda-tónál – csak alkonyatkor értünk Sirmione kis főterére ahonnan röpke séta Catullus sírkertje de sajnos akkor az a sírkert éppen zárva volt kiültünk hát a csöndes Garda-partra a gyerekek kavicsokat dobáltak a vízbe míg a violaszín égre lassú menetben felmászott a hold langyos meleg volt s én szemem behunyva számoltam a hosszú partszegélynek csapódó kis hullámok loccsanását a vendéglőből édes zene szólt – én nem gondoltam akkor Ithakára csak elfogott a nyár a perc varázsa míg hűvös szél tépett az éjszakába s elindultunk Desenzano felé

Inkább birkózás

„Az élet inkább birkózás, mint tánc“
(Marcus Aurelius)

Az élet inkább birkózás, mint tánc – szentigaz. Már pöttöm korunkban meg kell birkóznunk a nyelvvel és számos szokással, ami nélkül az ember nem élhet. Később az iskolapadban a dolgok árnyékaival tusakodunk és a számok végtelen óriáskigyója fojtogat. Meg kell aztán élnünk, s a megélhetés harc az árakkal, a szükségletekkel, s a kísértéssel, hogy bűnözve hamarabb boldoguljunk. (Ez nyelvi fintor, hiszen senki sem „boldogabb“, ha bűnre adja fejét, csak bűnrészesebb, míg meg nem boldogul.) A karrier koreográfiája olyan, hogy a birkózás idővel tánc látszatát fogja majd kelteni. „Szumóval szebb az élet“. Mígnem ráncokkal behintve, összeaszva, vagy megdagadva, beállunk mi is a sorba, lépteinket az utolsó – halálos – tánchoz igazítva.

Egy Chagall-kép leírása

Zöld mezőben, zöld falu mellett sétál egy sötétbe öltözött sudár legény. Arcán mosollyal, mert boldog, mert ő senkitől se fél. Kezét kinyújtja és íme, mintha léggömböt fogna, úgy tartja fel már-már repülni vágyó kedvesét. A lány, lila zászlóként fenn lebeg és talán csak arra gondol, ami a kép hátterében áll, a halvány-rózsaszín templomra, ahol majd a pap (vagy rabbi – ez a kép szempontjából egyremegy) ezzel a fiúval összeadja. Jóllehet azt inkább a vérvörös abroszra tett üveg bor és a még eltörtlen pohár képzete csalogatja. Két ember, aki még hisz a csodában, ami nem más, mint egy önfeledt pillanat a teremtett világ rejtelmes sűrűjében.

(Folytatás az 1. oldalról)

– És egyáltalán, jót tesz az imázsnak, ha a neved mellé kapcsolt jelző a gasztró-író? Sok magyar író tett kirándulást konyhafronton, néhány kifejezetten üdítő kirándulást, de őket sem ezért szeretjük. Tekintsük szenvedélynek, ami majd elmúlik?

– Szendélynek szenvedély, ez nem kétséges. De remélem, nem múlik el. Az meg, hogy milyen jelzőt kapcsolnak a nevem elé, már régen nem érdekel. Az érdekel, hogy a saját utamat járjam, azzal foglalkozzam, ami érdekel. Arról a kritikusról, aki szerint mondjuk a finomfőzelékről nem lehet novellát írni vagy a lecsóról esszét, mert ez NEM IRODALOM, arról meg megvan a véleményem (el is mondom, sokszor).

– A másik az alkohol. Petőfiről, a népszerű bordalok szerzőjéről kiderült, többnyire vizet ivott. Azt is módjával, nehogy ártson. Van lehetőség arra, hogy rólad is megjelenik egyszer, se nem iszol, se nem főzöl, se nem eszel?

– Erre nincs lehetőség. Iszom is, főzök is, eszem is. Ennyi.

– A legutóbbi közvetlen infóm, hogy gulyást főztél a Mérgezett hajtúk ösbemutatóján. Különleges. És az, hogy kifejezetten rövidre zártad a szöveges részt. A magam részéről ki nem állhatom a könyvbemutatókat, író-olvasó találkozókat, sajtóajánlat legkevesébe. Lehetséges, hogy ilyesféle különlegességgel dobod fél magad számára is, jusson kedv, türelem, hogy elmenj egyáltalán?

– Én se szeretem a hivatalos irodalmi rendezvényeket, ahol az írók véresen komolyan veszik magukat, és sportot csinálnak a közönség untatásából. Én arra törekszem, hogy inkább egy kötetlen parti legyen egy ilyen könyvbemutató. Kevés duma, még kevesebb önfényezés, finom kaja (ezúttal szentesi tyúkgulyást főztünk, az utolsó falatig elfogyott, nekem már nem is jutott, de volt már debreceni korhelyes is a jó múltkor), jó borok, és mindenki érezze jól magát. Nem látom értelmét annak, hogy órákig osszam az észet a saját könyvemről, miközben a közönség éhezik-szomjazik és kussban kell lennie. És azt is nevétesnek tartom, amikor egy irodalmár „méltatja“ ilyenkor a szerzőt. Majd az olvasó méltat, ha akar. De az már otthon lesz, a fürdőkádjában, a foteljében vagy a kerti díványon.

– Az ösbemutatóról jut eszembe, hogy több rövid kanyart tettél a színház irányába, kezdve ott, hogy néhány évig színházi tárgyú cikkeket írtál, folytatva azzal, hogy egy évig az Új színház ösztöndíjasa voltál, bemutatták a Vendel című drámádat egy másik színházban. A színház felé – ez lehet a következő útszakasz?

– Jelen pillanatban ezt látom a legvalószínűtlenebb útnak. Egyre inkább hidegen hagy a színház, nekem ez túl közösségi ügy, csapatmunka. Nézőként is nagyrészt unom. Ami meg mostanában divatosnak számít a színházban, az főleg hidegen hagy. A lakberendezés, a vízilabda vagy a sarki hentes sokkal jobban izgat, mint a színház.

– Azt szoktam mondani, ha rákérdeznék erre vagy arra a kortárs, főleg nálam fiatalabb íróra, hogy szemmel vagyon tartva (szebb fogalmazásban: szemmel tartom), vagy persze azt, hogy „nem figyelem“. Te mit tartasz szemmel a kortárs irodalomból?

– Hát ez azért nehéz kérdés, mert igazából nem az én feladatom a kollégáimról, más kortárs írókról véleményt mondani. De ha mindenáron élő kedvenceket kell mondanom, akkor mondjuk Bodor Ádám, Spiró, Garaczi, Bartis vagy Hazai Attila jut eszembe rögtön a nálam idősebbek közül. Rájuk például mindig kíváncsi vagyok.

Beszélgetés

CSTERNA-SZABÓ ANDRÁSSAL

Elég nagy a pofám, öntörvényű vagyok

– Gyors közvélemény-kutatásom szerint (ismerős, elérhető irodalmi körökben, saját öreg-köreimben) az derül ki, hogy nem szeretnek. A miértre nem kaptam autentikus választ. Az a gyanúm, hogy az irodalmárok óhajítják, sőt kifejezetten elvárják, hogy áhítattal, és lehetőleg remegő térddel közeledjen az ember a Parnasszushoz, te ezzel szemben igen szépen belekaszálsz ebbe az áhítatba. Sőt. Lehet, innen való az ellenszenv? Tudod, miért, ismered az okokat, vagy meg-lepek?

– Meg kéne válogatnod az ismerőseidet. Barátkozhatnál sokkal jobb ízlésű emberekkel is. De félre a tréfát (valószínűleg az ehhez hasonló viccek is hozzájárultak ismerőseid irányomban érzett ellenszenvéhez). Bennem viszonylag kevés az ambíció vagy a karrierizmus, nem szoktam dörgölni, barátkozni, és nagyon nehezen tudok viselkedni is. Elég nagy a pofám, öntörvényű vagyok, mondom a magamét, és nem érdekel, hogy ki mit szól hozzá. Ilyen vagyok, és kész. Néha nekem is nagyon nehéz szeretni magamat, de hát ezt dobta a Sors, és tudjuk, a Sors a legnagyobb focista. De abban legalább biztos lehetek, hogy aki viszont szeret, az magamért szeret, és nem azért, mert

benyaltam neki vagy szívességet tettem neki. Aki a barátom, az így elfogadott. És a barátságaim se súrlódásmentesek, folytonos vitában vagyunk, de ez így normális. Vérre menő ordítóaszt tudunk csinálni mondjuk abból, hogy kelle-e a lecsóba fokhagyma, vagy hogy mekkora író Mészöly Miklós. Tehát a világ legfontosabb kérdéseiről. Én ahonnan jöttem (a családomban, a szentesi gimiben és a standon) azt tanultam, hogy face to face harcolunk. És hogy a szabadság dicsőségéhez képest a siker... se ér.

– A kötet nem novellák, hanem esszék. 42 esszé irodalomról, ahogyan az élet rája. Egy-egy író, ahogyan a fejedben él. Szép Ernőtől Beckettig, hogy csak az elsőt és az utolsót nevesítem. Csupa-csupa formabontás, szoborongálás, szobor-restauráció, kiegészítés. Időnként szenteltelenül, időnként gyengéd szeretettel, belátó szomorúsággal. Írók másféle, más színű fénytörésben. Kíváncsi vagyok, de nagyon kíváncsi, annak ellenére, hogy remek, felvillanyozó olvasmány, becsukhatatlan, letehetetlen, hogyan tőri át magát a monarchikus neveltetésű, hagyománytisztelő, gimnáziumi magyartanára véleményét fátumként őrző magyar olvasó bozótján. Hogyan?

– Nekem nincs ilyen lehangoló véleményem a magyar olvasóiról. Ha meg mégis ilyen silány, akkor annál inkább szükség van arra, hogy az irodalomról szubjektíven, emberien, érthetően, érdekesen beszéljünk. A magyar olvasó elvadult a kortárs irodalomtól, mert egy időben nem értette a kortárs szerzőket, és a kritikusok meg elhittették vele, ha ő a buta, mert nem érti. Velem még előfordult az egyetememen, hogy egy nagy tekintélyű irodalomprofesszor lecseszett vizsgán, mert Szerb Antalt idéztem. Az ún. irodalomtudomány nagyon nehezen viseli, ha írók írnak irodalomról, mert az az ő joguk. Pedig hát, valljuk be, nemzedékek készültek (készülnek) például az érettségire Szerbből, mert azt értették, a tankönyvet meg nem. A Mérgezett hajtúk egy szubjektív olvasónapló, nem a kánon felől olvas, nem tudományos, nem használja az irodalomtudomány szakzsargonját, nem akar okoskodni. Egy olvasó írta a többi olvasónak. Azt az esszéista hagyományt próbálja követni a maga módján, ami irodalmunk egyik legbecesebb öröksége. Esszék, tehát kísérletek néhány számomra fontos dolog végiggondolására. Lehet, hogy nem mindig illedelmes, de hát mi köze a művészetnek az illemhez?

– Harmincöt éves voltál az idén. Minden rendben?

– Szerinted, ha minden rendben volna velem, akkor írnék?

Ferencz Zsuzsanna: Eszke könyve

Bajos, vérbő humorú történet gyerekeknek – ez az Eszke könyve. Egy kislány Sziszi cicával indul kalandos útra, s a társaival közösen megalapított birodalmat Eszke királynő gyermekmódrá, ám bölcsen igyekszik kormányozni, hogy alattvalói – Kékfestő Vanília nagytata, a szűdös Trottyos Sámuel, a rövid lábú tacsó, Csürmuly Csuti, Panni, a selypítő piros

plasztik póniló, Barbus, a kényeskedő Barbie baba, a főkém Szitakötő Jóska és a többiek – jól érezzék magukat hazájukban. Kalandos és viszontagságos útukon szembekerülnek az emberi önzéssel, butasággal, Réz Bagollyal, a rekkencsekkel és gubban-csokkal, míg végre találkoznak a szivárvány tündérével, és újra színessé változtatják a világot.

● **EGYÉVRE HARSÁNYILÁSZLÓ MARAD A NEMZETI KULTURÁLIS ALAP (NKA) ELNÖKE,** Hiller István oktatási és kulturális miniszter döntéséről a tárca sajtóirodája tájékoztatta az MTI-t. Harsányi László megbízatása eredetileg idén december végén járt volna le, ezt hosszabbította meg a szakminiszter.

● **KÖNYVADOMÁNY A KÁRPÁTALJAI MAGYAR ISKOLÁKNAK.** Közel tizenhatezer szépirodalmi kötetből álló ajándék könyvcsomagokat adott át a kárpátaljai magyar iskoláknak Gémes Ferenc, a Miniszterelnöki Hivatal kisebbség- és nemzetpolitikaiért felelős szakállamtitkára csütörtökön Beregszászon.

● **FRANCIA LAP KOSZTOLÁNYI ESTI KORNÉLJÁRÓL.** Megindító képzelőerő és együttérzéssel teli sajátos ironia jellemzi Kosztolányi Dezsőt – írta az Esti Kornél újabb francia kiadása kapcsán a Libération című párizsi napilap. Kosztolányi azon ritka magyar szerzők közé tartozik, akinek valamennyi regénye megjelent franciául. Az író alteregójának tekintett Esti Kornél alakja köré szerveződő novelláskötetnek Sophie Kepes fordításában a Cambourakis Kiadónál a közel-múltban megjelent változata sem az első francia kiadás.

● **NINCSENEK EMBERI MARADVÁNYOK GARCIA LORCA FELTÉTELEZETT SIRJÁBAN.** Nem találtak emberi maradványokat abban a feltételezett tömegsírban Spanyolországban, amelyről azt gondolták, hogy Federico Garcia Lorca meggyilkolt költő végső nyughelye – jelentették be hivatalos spanyol források pénteken. Garcia Lorcát az 1936-tól három éven át tomboló spanyol polgárháború első napjaiban végezték ki, sírját Spanyolország déli részén, Granada közelében keresték. A szakértők azonban kéthavi ásás után bejelentették: semmilyen emberi maradványra nem találtak. Tudományos bizonyítékok támasztják alá, hogy „ezen a területen soha nem voltak temetések” – közölték szakértők. A munkálatok során nem találtak sem csontokra, sem pedig ruhafoszlya nyokra. Hasonlóképpen nem lelték nyomát lövöldözésnek sem – tájékoztatott Andalúzia tartomány igazságügyi minisztere. A hír azt jelenti, hogy a polgárháború egyik legnagyobb rejtélye – vagyis, hogy hol van eltemetve az író – továbbra is megoldatlan maradt.

● **UTAZÓ KÖNYVEK.** Nem feltétlenül a Mikulásra kell gyanakodni mostanság, ha elhagyott könyvet találunk egy parkban, a vonaton vagy bevásárlóközpont pihenőhelyén, sőt egyáltalán nem biztos az sem, hogy véletlenül vesztítették el. Mindenekelőtt üssük fel a kötetet a címlapnál vagy a hátsó borító belső oldalán, és ha beleragasztott logót találunk, rajta pálcikalábakon futkározó vgyori könyvvel, akkor biztosak lehetünk benne, hogy nemsokára megtaláljuk hozzá a szöveget is, amely valahogy így szól: „Utazó könyv vagyok! Nem hagytak el. Azért utazom, hogy kapcsolatokat teremsek. Olvass el, és hagyd, hogy mások is megtaláljanak!” A nemzetközi könyvvesztő mozgalom az ezredfordulót követően szerveződött, és neve hamarosan az Oxford szótárba is bekerült:

Boldog Zoltán – 1984-ben született Medgyesegyházán, tanár, kritikus.

Borbély Szilárd – 1963-ban született Fehérgyarmaton, egyetemi oktató. Legutóbbi kötete: *Fény a magasból* (2007).

Böszörményi Zoltán – 1951-ben született Aradon, költő, író. Legutóbbi kötete: *Az éj puha teste* (2009).

Gömöri György – 1934-ben született Budapesten, költő. Legutóbbi kötete: *A számvetés kertje* (2009).

Iancu Laura – 1978-ban született a moldvai Magyarfaluban. Csángó magyar író, költő. Legutóbbi kötete: *Karmaiból kihullajt* (2007).

Keserő Katalin – 1946-ban született Pécsen, művészettörténész.

Kulturális hírek

érzett kedvet, az irodalom ejtette rabul. Tizenhat évesen beküldte pályaművét a királyi pár házassági évfordulója alkalmából meghirdetett pályázatra, s a neves költőket megelőzve mesteri verseléssel és rendkívül szép nyelvezettel felépített ódája lett a győztes.

● **KÖTET JELENT MEG BUDAPEST BEVÁNDORLÓIROL.** Bevándorló Budapest címmel készült a fővárosban élő külföldieket bemutató kötet, amelyben írók és fotósok szemén keresztül kaphatnak bepillantást az érdeklődők a latin-amerikai, az afrikai, a szerb, az iráni, a török és kurd, a vietnami, a mongol, az arab, az orosz, valamint a kínai közösségek életébe. Ma mintegy 100 ezer külföldi él Budapesten, közülük minden második az Európai Unión kívülről érkezett és felük már megszerezte a magyar állampolgárságot.

Lászlóffy Csaba – 1939-ben született Tordán, író, költő. Legutóbbi kötete: *A maszk mögötti ájul* (2006).

Novák Valentin – 1969-ben született Budapesten, költő, író. Legutóbbi kötete: *Biztos fogyás* (2008).

Onagy Zoltán – 1952-ben született Budapesten, író, szerkesztő. Legutóbbi kötete: *Papírt és kardot írtam* (2009).

Sárközi Mátyás – 1937-ben született Budapesten, szerkesztő, író. Legutóbbi kötete: *Liliom öt asszonya* (2008).

Weiner Sennyey Tibor – 1981-ben született Egerben, költő, alkimista. Legutóbbi kötete: *A tengerszint feletti magasság meghatározása* (2008).

Lapszámunk szerzői

Bogdán László Ricardo Reis Tahitin

A sepsiszentgyörgyi Bogdán László Ricardo Reis Tahitin című kötete már azért is ritkaságszámba megy, mert a hold arca és a Tahiti fekete füzetből című versfüzerekből, továbbá Polinéziai útvesztő című regényéből áll. Mindhárom rész kulcsfigurája Fernando Pessoa, a modern portugál költészet legkiválóbbja, aki 1935-ben elhunyt ugyan, de megidézett szellemként jelenik meg a művekben. Amelyekben a költő három más név alatt publikálta a műveit és alkalmilag további szerzőket is kitalált. Mindnyájukat Tahiti tündéri szigetén, Gauguin egykori paradicsomában hozza össze Bogdán László, a hajóroncsok fosztogatásából meggazdagodott Ricardo Reis házában. Ahol anyagi gondjaitól megszabadulva alkothatnak, a költészetnek élhetnek a nekik feleségnek szánt bennszülött nőkkel, illetve az argentin író, költő, esszéista Luis Borgesszel.

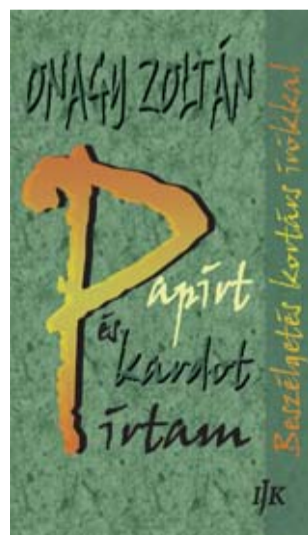
Ebben a válogatott emberekből álló társaságban, eszményi környezetben zajlanak a művek cselekményei, amelyek magas röptű beszélgetések, viták a világ, a költészet, a misztikum, az istenhit, a valóság és a képzelet, az álom, a tér és az idő kérdéseiről. Mindezeket fordultatos és érdekes filozófiai eszme-futtatásokkal, sok-sok verssel megspékelt cselekményben ötvözi egységgé és lebilincselő, különleges léggörű olvashatóvá a szerző. Mind a próza, mind a vers a költészet és irodalom apologetikája a mai világunkban, amikor mindezeknek egyre kevesebb jelentőséget tulajdonítanak.

Brauch Magda A vers megközelítése

E kötetet azok forgassák, akik nemcsak a jó verset szeretik, hanem arra is kíváncsiak, mitől lesz szép és hatásos egy költemény, milyen stilisztikai eszközöket vet be a költő olvasójának megragadására. Hatvan verset elemez-értelmez a szerző, a stilisztikai tudományok doktora a magyar költészetből Janus Pannoniustól napjainkig terjedően – távolról sem akadémikus, nehézkes, tudományos kifejezésekkel terhes szövegekben, így a verselméletben kevésbé járatos felöltött, de az általános vagy középiskolás diák számára is megbízható támpontokat, fogódzkodót nyújt egy-egy alkotás megközelítéséhez, értelmezéséhez, talán arra is rádobbantva olvasóját: a költészet nélkül szegényebb lenne a világ.

Onagy Zoltán Papírt és kardot írtam

A *Papírt és kardot írtam* mai magyar irodalom látellete. Merész (és komoly előkészülettel igénylő) vállalkozás kortársak tízeinek megszólaltatása egy-egy alapos interjúban. Onagy Zoltán 34 író, költő, drámaíró, internet-honlap-szerkesztőt vallott a magyar nyelvterületről, mondjuk így: szokásos, az alkotással összefüggő dolgokról, de olyanokról is, amelyekről ritkán, vagy soha nem kérdeznék egy alkotót. Az olvasó a kötetet azzal a meggyőződéssel teszi le, hogy feltétlenül érdemes volt a nagy munkának nekifogni: a szerző azon túl, hogy eddig esetleg ismeretlen tényeket tárt fel az interjúalanyokról, nem is sejtett összefüggésekre is fényt derített.

Támogatónk:

